

اهداف آموزشی

- آشنایی با مفاهیم آزادی و آزادگی
- آشنایی با جامی و آثار او
- تقویت مهارت خوانش مناسب متن درس با لحن های مناسب
- تقویت علاقه نسبت به ارزش های اخلاقی در زندگی
- کاربرست پیام های اخلاقی متن درس در مهارت گفتار و رفتار فراگیران
- آشنایی با واژگان و ترکیب های جدید زبان فارسی در متن درس
- آشنایی با قالب شعری مثنوی و ویژگی های آن
- تقویت کاربرست واژگان جدید متن درس در مهارت املا و نگارش

روش تدریس پیشنهادی

- ایفای نقش
- بحث گروهی
- قضاوت عملکرد و ...

درنگی در متن

شعر آزادگی جامی، ساختاری داستانی و برخوردار از لحنی روایی به همراه خرده لحن‌های ستایشی یک نفره (مونولوگ) و پرسش و پاسخ دو نفره (دیالوگ) است. زبان جامی، زبانی پخته با ویژگی‌های سبک عراقی است. در این شعر، جامی از آرایه‌های معنایی همچون: تشبیه (دانه شکر، تاج عزت، گوهر شکر، رخس پندار)، کنایه (تاج عزت به سرم بنهادی) استعاره (کای فرازنده این چرخ بلند) بهره برده است. همچنین این متن از جمله‌هایی که لحن استفهام انکاری مانند: دولت چیست؟ عزیزت کدام؟ سود جسته است. آموزه‌های تربیتی این درس را می‌توان در نکته‌های زیر باز جست:

شکر و سپاس از خداوند بزرگ در همه حال، بزرگی و توانایی خداوند، پرهیز از خوار و پست داشتن دیگران، پرهیز از ظاهر بینی، توکل به خداوند و ...

فعالیت‌های نوشتاری

در فعالیت‌های نوشتاری به اهداف زیر توجه کنیم:

تمرین یکم

- بازخوانی متن
- دقت در یافتن واژه‌های مورد نظر
- درک و دریافت مفاهیم واژه‌های مورد نظر در بافت کلام

تمرین دوم

- درک معانی واژه‌های مورد نظر در زبان فارسی معاصر
- آشنا شدن با دگرگونی معانی واژه‌ها در بستر زبان
- درک تحوّل تاریخی واژه‌ها

جامی : نورالدین عبدالرحمان جامی شاعر و نویسنده معروف ایرانی است که در سال ۸۱۷ (ه.ق) در خرگرد جام (خراسان) ولادت و در سال ۸۹۸ (ق.ه) در شهر هرات وفات یافت. وی به سبب محل تولد خویش (جام) و نیز به سبب ارادت باطنی به شیخ الاسلام احمد جامی (وفات ۵۳۶ ه.ق) جامی تخلص کرد. جامی به همراه پدر به هرات و سمرقند رفت و در آن دیار، به کسب علم و ادب پرداخت و در علوم دینی و ادب و تاریخ، کمال یافت. پس از آن به سیر و سلوک روی آورد و به مرتبه ارشاد رسید و در سلک بزرگان «نقشبندیه» در آمد. جامی بزرگ‌ترین شاعر و ادیب قرن نهم هجری محسوب می‌شود. هفت اورنگ (شامل هفت مثنوی به تقلید از خمسه نظامی)، نفحات الانس، بهارستان و... از آثار اوست. از مثنوی زیر که از «روضه چهارم» بهارستان نقل شده است، می‌توان درباره نیکی و جوانمردی در تکمیل محتوای شعر «آزادگی» بهره گرفت.

جوانمردا، جوانمردی بیاموز	ز مردان جهان، مردی بیاموز
درون از کین کین جویان نگه دار	زبان از طعن بد گویان نگه دار
نکویی کن به آن کو با تو بد کرد	کز آن بد رخنه در اقبال خود کرد
چو آیین نکو کاری کنی ساز	نگردد با تو جز آن نکویی باز

— تحوّل معنایی

زبان پدیده‌ای پویا و زنده است و پیوسته در ارکان آن، تحوّل و تغییر روی می‌دهد. همسو با دگرگونی‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... بار معنایی واژه‌ها نیز در گستره تاریخی به تدریج دستخوش تغییر می‌شود. بنابراین، واژگان هویت تاریخی، فرهنگی و معنایی ویژه‌ای دارند که خواننده و نویسنده در کاربست آنها، به این نکته‌ها باید دقت کند که هر واژه را در ظرف زمانی و حتی مکانی و تاریخی خود مطالعه کند؛ مثلاً واژه «ملت» در متون کهن ادبی نظیر کلیله و دمنه به معنای «آیین و کیش» بوده است، اما امروزه با ورود مفاهیم سیاسی اجتماعی، به معنای «مردم یک سرزمین و جمهور ملت» به کار می‌رود.

روان خوانی آقا مهدی

یکی از مواردی که لازم است دانش آموزان با آن آشنا شوند، مسئله دفاع مقدس و خدمات سرداران و رزمندگان در این دوران است. روان خوانی «آقا مهدی» خاطره‌ای از یکی از فرماندهان دل‌آور سپاه ایران است. اکنون برای آشنایی بیشتر با شهید مهدی باکری، مطالب زیر را با هم مرور می‌کنیم:

- وی در سال ۱۳۳۳ در میاندوآب آذربایجان غربی دیده به جهان گشود.
- تحصیلات دبیرستانی خود را در رشته ریاضی و فیزیک به پایان برد و در رشته «مهندسی مکانیک» در دانشگاه تبریز ادامه تحصیل داد.
- او در اوایل جنگ تحمیلی در حالی که شهردار ارومیه بود، شهرداری را رها کرد و به جبهه‌های جنگ شتافت و به جهت لیاقت و کاردانی و تجربیاتش در جهاد سازندگی و سپاه پاسداران به فرماندهی لشکر عاشورا منصوب شد. خدمات ارزنده شهید باکری در دوران دفاع مقدس و رشادت‌ها و پایداری‌ها و دل‌آوری‌های او را خاک گرم و تفتیده خوزستان و آب‌های جزایر مجنون، به یاد دارند. اکنون درخشش نام و یاد او و دیگر سرداران پرافتخار جنگ تحمیلی نه بر آب و خاک که بر دل و جان هر ایرانی، پیوسته چشم‌نوازی می‌کند.
- او در سال ۱۳۶۳ در عملیات بدر به درجه رفیع شهادت نایل آمد.

خانواده او سه شهید به اسلام و انقلاب اسلامی تقدیم کرده است: برادران شهید مهدی باکری پیش از وی به شهادت رسیده‌اند.

نام‌ها و یادها

فصل سوم

نام نیکو کر بلند ز آدمی

به کزو ماند سرای زرخار

- درس هشتم: نوجوانان باهوش،
آشپززاده وزیر، گریه امیر
درس نهم: قلم سحرآمیز، دونامه
- حکایت: نام خوشبو
  - درس دهم: پرچم داران
  - شعر خوانی: ای وطن من

نوجوان باهوش

درس هشتم

اهداف آموزشی

– آشنایی بیشتر با بزرگانی چون سعدی، حافظ، ابن سینا، زکریای رازی، قائم مقام، امیر کبیر و ...

(علم)

– تقویت مهارت خوانش صحیح متن درس با توجه به لحن‌های مناسب آن (عمل)

– کار بست آموزه‌های محتوایی متن درس در حوزه مهارت‌های نوشتاری، گفتاری و رفتاری

(عمل)

– آشنایی با واژگان و ترکیب‌های جدید زبان فارسی در متن درس (علم)

– نگرش مثبت به مطالعه زندگی شخصیت‌های موفق و برجسته (ایمان و باور)

– آشنایی بیشتر با وابسته‌های اسم (صفت بیانی)، (علم)

– تقویت کار بست واژگان جدید در حوزه مهارت‌های املائی و نگارشی (عمل)

– توانایی درک بخش‌های زبانی و ادبی متن درس (تفکر)

– توجه به ارزش‌های اخلاقی – اجتماعی مطرح شده در پیام‌های متن (اخلاق)

روش تدریس پیشنهادی

- روش ایفای نقش
- روش بحث گروهی
- روش قضاوت عملکرد و ...

درنگی در متن

این درس از سه بخش تشکیل شده و لحنی روایی دارد که به فراخور متن، از خرده لحن‌های پرسش و پاسخ دو نفره (دیالوگ) و لحن توصیفی نیز بهره برده است.

نثر نوشتاری معاصر و معیار، از ویژگی‌های متن‌های این درس هستند که گاهی از فنون و آرایه‌هایی مانند شعر، تشبیه (کاغذ ذهن و...)، استعاره (ستاره‌ای بدرخشید)، و نیز جناس (انیس و مونس) در آن به چشم می‌خورد.

متن‌های این درس، وقایع و حکایت‌های داستان‌گونه‌ای هستند که به شیوه غیر مستقیم آموزه‌هایی مانند تشویق به کسب علم و دانش، تلاش در راه هدف‌های ارجمند، دوری از جهل و نادانی و... را در خود جای داده‌اند.

فعالیت‌های نوشتاری

در فعالیت‌های نوشتاری به اهداف زیر توجه کنیم:

تمرین یکم

- باز خوانی متن درس
- تقویت مهارت در شناخت واژه‌های مهم املائی
- تقویت مهارت در حوزه مهارت‌های نوشتار وازگان

تمرین دوم

- شناخت بیشتر صفت بیانی
- آشنایی بیشتر با ترکیب وصفی
- تقویت مهارت در شناخت اجزای جمله

میرزا تقی خان امیرکبیر: میرزا تقی خان امیرکبیر صدراعظم ایران در دوره ناصرالدین شاه قاجار بود. نام اصلی امیرکبیر، محمد تقی بود و عناوین و القابی که به دست آورد؛ مانند: کربلایی محمدتقی، میرزا محمدتقی خان، مستوفی نظام، وزیر نظام، امیر نظام، امیر کبیر و امیر اتابک اعظم. وی شوهر خواهر ناصرالدین شاه نیز بود.

محمدتقی پسر کربلایی قربان، آشپز میرزا عیسی قائم مقام اول بود که در خانه قائم مقام تربیت یافت و در اوایل جوانی به سمت منشی قائم مقام اول به خدمت مشغول شد و مورد عنایت این رجل سیاسی دانشمند قرار گرفت و بعداً در دستگاه قائم مقام دوم نیز مورد توجه واقع شد تا جایی که وی را همراه هیئتی سیاسی به روسیه فرستاد و در نامه‌ای در مورد هوش و نبوغ میرزا تقی خان چنین نوشت: «خلاصه، این پسر خیلی ترقیات دارد و قوانین بزرگ به روزگار میگذارد. باش تا صبح دولتش بدمد». امیر کبیر در سفر به روسیه به مؤسسات فرهنگی، نظامی و اجتماعی آنجا توجه کرد و به این فکر بود که راه ترقی ایران نیز، داشتن دانشگاه و تشکیلات نظامی و فرهنگی منظم است.

چون محمد شاه مرد، ناصرالدین میرزا که قصد حرکت به تهران و نشستن بر تخت سلطنت را داشت نمی‌توانست حتی هزینه سفر خود و همراهان را به تهران تهیه کند، در این هنگام که امیرکبیر در تبریز و ملقب به امیر نظام بود، با ضمانت شخصی پول فراهم کرد و ناصرالدین شاه را به تهران آورد؛ اما درباریان حتی مهد علیا، مادر ناصرالدین شاه، که در زد و بندهای سیاسی خارجی دست داشتند، مخالف امیر بودند، ولی ناصرالدین شاه هر روز بر مرتبه و مقامش می‌افزود تا جایی که ملقب به امیرکبیر و صدراعظم شد. در مدت کوتاهی که امیرکبیر صدراعظم بود (در حالی که ناصرالدین شاه در آغاز سلطنت فقط ۱۶ سال داشت) با نبوغ خاص و احساسات پر شور میهن پرستی خود، به اقداماتی بس ارزنده به شرح زیر پرداخت:

ایجاد امنیت و استقرار دولت، تنظیم قشون ایران به سبک اروپایی، ایجاد کارخانه‌های اسلحه‌سازی، اصلاح امور قضایی، جرح و تعدیل محاضر شرع، تأسیس چاپارخانه، تأسیس دارالفنون، نشر علوم جدید، فرستادن ایرانیان به خارج برای تحصیلات و تدریس در ایران، استخدام استادان خارجی و تصمیم به جایگزینی آنها با ایرانیان، ترویج ترجمه و انتشار کتب علمی، ایجاد روزنامه و انتشار کتب، ترویج ساده نویسی و لغو القاب، بنای بیمارستان و رواج تلقیح عمومی آبله، مرمت ابنیه تاریخی، مبارزه با فساد و ارتشا (که چون مرضی مزمن در همه شئون زندگانی ایرانیان رخنه کرده بود)، تقویت

بنیه اقتصادی کشور، ترویج صنایع جدید، فرستادن صنعتگر به روسیه و مقابله صنعتی با روسیه توسط دست توانای استادکاران اصفهانی، استخراج معادن، بسط فلاح و آبیاری، توسعه تجارت داخلی و خارجی، کوتاه کردن دست اجانب از کشور، تعیین مشی سیاسی معین در سیاست خارجی، اصلاح امور مالی و تعدیل بودجه.

در گماشتن افراد صالح و صدیق بر سر کارها و طرد اشخاص نالایق اهتمام بسیار می کرد. با متحدالشکل کردن سپاه ایران کارخانه اسلحه سازی در ایران تأسیس کرد که روزانه ۱۰۰۰ تفنگ می ساخت. در گسترش فرهنگ و استخدام استادان خارجی دقت بسیار می کرد و برای استخدام استادان شرایط خاصی وضع کرد. در چاپ و انتشار کتب و تأسیس روزنامه وقایع اتفاقیه کوشش بسیار کرد.

اقدامات انقلابی و ملی امیر کبیر سبب شد که گروهی استفاده جو، بنای تحریک نسبت به وی بگذارند تا جایی که فرمان عزل و قتل امیر کبیر را از ناصرالدین شاه گرفتند و او را در حمام فین کاشان در ربیع الاول سال ۱۲۶۸ توسط حاجی علی خان حاجب الدوله کشتند.

قائم مقام فراهانی: میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی فرزند سیدالوزرا میرزا عیسی، معروف به میرزا بزرگ از سادات حسینی و از مردم هزاوه فراهان، از توابع اراک بود. در سال ۱۱۹۳ هجری قمری به دنیا آمد و زیر نظر پدر دانشمند خود تربیت یافت و علوم متداول زمان را آموخت. در آغاز جوانی به خدمت دولت درآمد و مدت ها در تهران کارهای پدر را انجام می داد. سپس به تبریز نزد پدرش که وزیر آذربایجان بود رفت و چندی در دفتر عباس میرزا ولیعهد به نویسندگی اشتغال ورزید و در سفرهای جنگی با او همراه شد. پس از آنکه پدرش ازوا گزید، پیشکاری شاهزاده را به عهده گرفت. نظم و نظامی را که پدرش میرزا بزرگ آغاز کرده بود، تعقیب و با کمک مستشاران فرانسوی و انگلیسی سپاهیان ایران را منظم کرد و در بسیاری از جنگ های ایران و روس شرکت داشت.

در سال ۱۲۳۷ هجری قمری پدرش میرزا بزرگ قائم مقام درگذشت و بین دو پسرش، میرزا ابوالقاسم و میرزا موسی، بر سر جانشینی پدر نزاع افتاد و حاج میرزا آقاسی به حمایت میرزا موسی برخاست، ولی اقدامات او به نتیجه نرسید و سرانجام، میرزا ابوالقاسم به امر فتحعلی شاه به جانشینی پدر با تمام امتیازات او نائل آمد و لقب سیدالوزرا و قائم مقام یافت و به وزارت نایب السلطنه ولیعهد ایران رسید.

چندی نگذشت که فتحعلی شاه در جمادی الاخر سال ۱۲۵۰ هجری قمری درگذشت. این خبر به آذربایجان رسید و محمد شاه قصد عزیمت به پایتخت کرد. اما با این همه خدمت به صدارت محمدشاه

دیری نپایید که سخت‌گیری‌های او و سعایت حاسدان و به خصوص فتنه‌انگیزی‌های بیگانگان، عاقبت شاه را به وی بدگمان کرد و در سال دوم سلطنت خود دستور داد او را در باغ نگارستان، محلّ بیلاقی خانواده سلطنتی، زندانی و پس از چند روز خفه کردند. و بدین ترتیب، به زندگانی مردی که از بزرگان ایران و از نویسندگان صاحب سبک و شیوا قلم آن زمان بود، پایان داده شد. مجموعه رسالات و منشآت قائم مقام که حاوی چند رساله و نامه‌های دوستانه و عهدنامه‌ها و وقف‌نامه‌هاست در تهران چاپ شده است.

برخی از ویژگی‌های منشآت قائم مقام :

- ۱- شیرینی بیان و عذوبت الفاظ
  - ۲- کوتاهی جمله‌ها و ایجاز
  - ۳- حذف زواید القاب و تعریف‌های خسته‌کننده
  - ۴- صراحت لهجه و ترک استعاره و کنایه و پرهیز از تشبیب‌های خسته‌کننده
  - ۵- ظرایف و لطیفه‌پردازی به پیروی از مختصات گلستان سعدی
  - ۶- دقت در حسن تلفیق سجع‌های زیبا به شیوه خاص سعدی
  - ۷- آهنگین بودن عبارات‌ها مانند گلستان سعدی
- دیگر آثار قائم مقام : کتاب جلایر نامه، مثنوی فکاهی و انتقادی است که قائم مقام آن را به نام جلایر (غلام خود) به نظم درآورده و ضمن دیوانش چاپ شده است.

بیشتر بدانیم

الف) روش ایفای نقش

- ۱- نخست دانش‌آموزان کلاس را گروه‌بندی می‌کنیم و معلم به عنوان کارگردان نمایش، نقش هر یک از دانش‌آموزان را مشخص می‌کند تا به طور داوطلب یا انتخابی در این فعالیت شرکت کنند.
  - ۲- معلم دانش‌آموزان را برای ایفای نقش‌های «قائم مقام، پدر بزرگ، مرد خارجی، امیرکبیر، استاد، محمد و اسحاق» آماده می‌کند.
  - ۳- دانش‌آموزان با هدایت معلم به ایفای نقش خود می‌پردازند.
- «در صورت امکان، از لباس‌ها و وسایل مناسب استفاده گردد تا نمایش جذاب‌تر شود».

پس از اجرای نمایش، متن درس توسط دانش آموزان خوانده می‌شود. معلم سؤالاتی را که از قبل تهیه کرده، در اختیار هر گروه قرار می‌دهد تا متوجه شود که دانش آموزان پیام و اهداف درس را درک کرده‌اند و دانش آموزان می‌توانند نمونه‌های دیگری از زندگی روزمره را در این مورد ارائه دهند. به دانش آموزان پس از بررسی و تحقیق، کتاب معرفی شود.

ب) روش قضاوت عملکرد

نخست دانش آموزان را در صورت لزوم در گروه‌های جدیدی تقسیم بندی می‌کنیم یا با همان ترکیب کارمان را شروع می‌کنیم.

- ۱- از دانش آموزان می‌خواهیم مختصری از شرح حال خود را بنویسند.
- ۲- سپس هر گروه، کار هر فرد را با دیگری و با معیارهای فرا گرفته مقایسه می‌کند و هر فرد انتقادهایی را که به کارش گرفته شده است، فرا می‌گیرد.
- ۳- پس از بیان نظرات مختلف توسط گروه‌ها، معلم معیارهای علمی را ارائه می‌دهد.
- ۴- دانش آموزان عملکرد خود را با توجه به معیارهای علمی، مورد قضاوت و ارزیابی قرار می‌دهند.

وسایل کمک آموزشی

- ۱- استفاده از عکس و تصاویر مربوط به بزرگانی چون قائم مقام و امیرکبیر، و نمونه‌هایی از آثار و خط قائم مقام
- ۲- استفاده از فیلم‌های مستند و داستانی در مورد زندگانی بزرگانی چون امیرکبیر و قائم مقام
- ۳- استفاده از کتاب‌هایی در مورد زندگانی بزرگان
- ۴- استفاده از شبکه اینترنت و لوح‌های فشرده

اهداف آموزشی

- آشنایی با برخی از چهره‌های فرهنگی، ادبی، مذهبی و تاریخی
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به مطالعه تاریخ و سرگذشت بزرگان
- آشنایی بیشتر با سید جمال‌الدین و نقش او در بیداری ملل مسلمان
- آشنایی بیشتر با شخصیت معنوی میرزای شیرازی و نفوذ کلام او
- خوانش صحیح متن درس با توجه به لحن مناسب
- تقویت کاربست آموزه‌های محتوایی متن درس در فعالیت‌های نوشتاری، گفتاری و رفتاری

فراگیران

- آشنایی با یکی از آرایه‌های بدیعی (جناس)
- تقویت کاربست واژگان جدید در حوزه مهارت‌های املائی و نگارشی

روش تدریس پیشنهادی

- ایفای نقش
- روش تدریس اعضای تیم
- بحث گروهی و ...

درنگی در متن

این درس دو بخش دارد که لحن غالب آن، روایی و توصیفی است و نویسنده در آن به بیان دو واقعه تاریخی ایران زمین اشاره می‌کند. خوانش این گونه متن‌ها لازم است به شیوه مناسبی که لحن متن القا می‌کند، انجام شود تا تأثیرگذاری آن بیشتر گردد. پیشنهاد می‌شود این متن توسط معلم خوانده شود و در پایان خوانش، به بیان ویژگی‌های آن به شیوه پرسش و پاسخ یا بحث گروهی همگام با دانش آموزان پردازد.

در متن نخستین، شعر حافظ به «هبوط» انسان اشاره دارد و از آرایه‌هایی نظیر: جناس، تکرار و تشبیه بهره برده است. در شعر حافظ «صبا» نفحات رحمانی است که باعث خیر است، «هدهد» پرندۀ معروف یا شانۀ به سر، همان مرغ سلیمان است که در ادب عرفانی کنایه و رمزی است از سیر و سلوک، «سبا» کنایه از جهان مادی و خاکدان نیز کنایه از جهان خاکی است. (بیان مطالب اخیر برای دانش آموزان ضروری نیست.)

این متن‌ها به آموزه‌هایی مانند «دفاع از میهن تا پایان جان»، «تشویق به کسب علم و دانش» «مبارزه با استعمار» و ... اشاره دارد.

فعالیت‌های نوشتاری

- در فعالیت‌های نوشتاری به اهداف زیر توجه کنیم:
- تمرین یکم
  - بازخوانی متن
  - تقویت مهارت شناخت برخی از واژگان در حوزه گفتار و نوشتار و تفاوت آنها

تمرین دوم

– شناخت گروه‌های اسمی

– شناخت بیشتر هستهٔ گروه و وابسته‌های آن

– تقویت مهارت در شناخت اجزای تشکیل‌دهندهٔ جمله

تمرین سوم

– آشنایی بیشتر با زیباشناسی کلام

– آشنایی بیشتر با آرایه‌های جناس در جمله و بیت

– تقویت مهارت در شناخت واژگان در حوزهٔ آوایی

نام خوش بو

حکایت

پیام اصلی این حکایت، تأکیدی بر بزرگداشت و حرمت نهادن اسماء جلاله، نام‌های پیامبران، ائمه علیهم‌السلام و نعمات الهی است که خود یکی از سنن دیرپای فرهنگ و ادب و تمدن ایران و اسلام است. این حکایت برگرفته از رسالهٔ قُشیریه است.

پرچم‌داران

درس دهم

اهداف آموزشی

- آشنایی با ادیب الممالک فراهانی
- آشنایی با واژگان و ترکیب‌های جدید فارسی به کار رفته در متن درس
- تقویت مهارت خوانش صحیح متن درس با لحن‌های مناسب
- تقویت علاقه به سرزمین ایران و زادگاه خویش
- پرورش روحیه میهن دوستی و تلاش در راه آبادانی آن
- کاربرست آموزه‌های محتوایی متن درس در حوزه فعالیت‌های نوشتار، گفتار و رفتار
- آشنایی بیشتر با وابسته‌های اسم (صفت اشاره، صفت شمارشی)
- تقویت کاربرست واژگان جدید در حوزه مهارت‌های املائی و نگارشی

روش تدریس پیشنهادی

- روش تدریس کارآیی گروه
- روش تدریس اعضای گروه
- پرسش و پاسخ
- بحث گروهی و ...

متن این درس ترکیبی از نظم و نثر است که بخش پایانی آن (شعر ادیب) جهت تثبیت محتوا با بخش نثر پیوند خورده است. لحن مناسبی که برای خوانش این درس پیشنهاد می‌شود ترکیبی از لحن روایی و حماسی است که اثر بخشی مضمون «عشق و علاقه به میهن (حب الوطن)» را کارا تر می‌سازد. نثر این درس، دارای ویژگی‌های زبان نوشتاری معیار در عصر حاضر است و آموزه‌هایی همچون «دفاع از میهن در برابر دشمن»، «تهییج و تشویق نوجوانان برای افتخار آفرینی و سربلندی ایران زمین»، «تعظیم شهدا» و... را به همراه دارد. شعر پایانی این درس نیز از اشعار دوره بازگشت و با ویژگی‌های سبک عراقی و همراه با مضمون «وطنی» است.

مفهوم بیت چهارم این شعر بدین گونه است: اگر انسان این هفت نشان مهر و علاقه را نسبت به میهن نداشته باشد، از اهریمن پست تر و فرو تر است.

فعالیت‌های نوشتاری

در فعالیت‌های نوشتاری به اهداف زیر توجه کنیم:

تمرین یکم

- باز خوانی متن درس
- تقویت مهارت در شناخت روابط واژگانی
- تقویت مهارت نوشتاری واژگان

تمرین دوم

- شناخت بیشتر هسته گروه
- شناخت بیشتر وابسته‌های گروه اسمی
- تجزیه جمله به اجزای سازنده آن
- شناخت بیشتر نقش واژگان در جمله

تمرین سوم

- تقویت مهارت در شناخت تشبیه
- تقویت مهارت در شناخت اجزای سازنده تشبیه
- تقویت مهارت در زیبا شناسی سخن

اطلاعات تکمیلی

ادیب الممالک فراهانی: میرزا محمد صادق امیری متخلص به «محیط» است. لقبش ابتدا «امیر الشعرا» بود و بعد به ادیب الممالک مشهور شد. ولادتش به نوشته خود، روز پنج شنبه ۱۴ محرم سال ۱۲۷۷ هجری قمری در روستای گازران از توابع اراک اتفاق افتاد.

وی یکی از شاعران و روزنامه‌نگاران بنام دوره مشروطیت است و سردبیری بسیاری از روزنامه‌های آن دوره را بر عهده داشت. او در انواع شعر (به جز غزل)، به خصوص قصیده‌سرایی، بسیار توانا بود. در شیوه سخن‌سرایی پیرو استادان قدیم و در دوره تجدید حیات ادبی هم طراز قآنی و سروش است.

زندگی ادبی ادیب الممالک را می‌توان به دو دوره تقسیم کرد: نخست از آغاز شاعری تا سال‌های پیش از جنبش مشروطیت و دیگر از سال‌های نزدیک به اوج‌گیری نهضت مشروطه تا پایان عمر. ادیب در سال ۱۳۵۵ هجری قمری به علت سکنه در سن ۵۸ سالگی در تهران درگذشت.

شعر خوانی

سلمان هراتی : سلمان قنبر هراتی (آذرباد) در سال ۱۳۳۸ ه.ش. در روستای «مزدشت» تنکابن در خانواده‌ای مذهبی پا به عرصه وجود نهاد. دوره ابتدایی را در روستا گذراند و از همان ابتدای جوانی، به دلیل فقر مادی، به شاگردی می‌پرداخت، یا با چوپانان محلی (گالش‌ها) به چوپانی می‌رفت و از همین رهگذر با ترانه‌های محلی آشنایی پیدا کرد. از سال ۱۳۵۲ به نوشتن روی آورد و سرودن شعر را آغاز کرد. فوق دیپلمش را در سال ۱۳۶۲ در رشته هنر گرفت و سپس به کار تدریس هنر در یکی از روستاهای تنکابن مشغول شد.

سلمان با شعر ارزشی انقلاب، پیوندی ناگسستنی داشت، صمیمیت، سادگی و بی‌پیرایگی در اشعارش موج می‌زند. از سلمان هراتی سه مجموعه به نام‌های «از این ستاره تا آن ستاره»، «از آسمان سبز» و «دری به خانه خورشید» به چاپ رسیده است. سلمان در ششم آبان ماه ۱۳۶۵ در راه رفتن به مدرسه بر اثر تصادف، جان باخت.

آرامگاه وی در حوالی شهر تنکابن واقع شده و بیت زیر بر سنگ مزارش نوشته شده است :

«آه از پاییز سرد، ای کاش من از تو باغی در بهاران داشتم»

اسلام و انقلاب اسلامی

فصل پنجم

صبح صادق، قدرت کاذب شکست

رشتهای دام اهلبیت

درس یازدهم: شیر حق

- حکایت: ان شاء الله

درس دوازدهم: ادبیات انقلاب

درس سیزدهم: یاد حسین (ع)

- روان خوانی: شوق آموختن

شیرِ حق

درس یازدهم

اهداف آموزشی

- آشنایی بیشتر با شخصیت والای امام علی(ع)، (علم)
- تفکر بیشتر دربارهٔ جهاد در راه خدا و جهاد با نفس (تفکر)
- آشنایی بیشتر با مولوی و کتاب مثنوی معنوی (علم)
- آشنایی با واژگان و ترکیب‌های تازه زبان فارسی (علم)
- تقویت خوانش متن با لحن مناسب (عمل)
- تقویت کاربست آموزه‌های متن درس در مهارت‌های گفتاری، نوشتاری و رفتاری (عمل)
- آشنایی با وابسته‌های اسم (صفت پرسشی، صفت تعجبی)، (علم)
- تقویت کاربست واژگان جدید در حوزهٔ مهارت‌های املائی و نگارشی (عمل)

روش‌های پیشنهادی تدریس

- روش روشن سازی طرز تلقی
- روش بارش مغزی
- روش قضاوت عملکرد
- روش کارایی گروه و...

این درس با ترکیبی از لحن‌های تعلیمی، توصیفی و خرده‌لحن‌های دیگر خوانده می‌شود. بیت اول با لحن تعلیمی، بیت‌های دوم تا پنجم با لحن توصیفی، بیت‌های ششم، هفتم و هشتم با خرده‌لحن‌های ویژه جمله‌های خبری و پرسشی، و بیت‌های پایانی دوباره با لحن تعلیمی خوانده می‌شوند.

در بیت هشتم یکی از مختصات آوایی سبک خراسانی به چشم می‌آید؛ در سبک خراسانی افزودن حرفی به کلمه یا حذف حرفی از کلمه، زیاده‌تر از سبک عراقی به چشم می‌خورد و مولوی از این ویژگی سبک خراسانی برای رعایت قافیه در شعر خود بهره برده است:

شیر حقم نیستم شیر هوا   فعل من بر دین من باشد گوا

از مختصات ادبی این شعر می‌توان به استعاره (شیر حق)، کنایه (تیغ افراستن، تیغ نهمان کردن)، تکرار و تشبیه (باد خشم و باد شهوت، باد آز) و... اشاره کرد.

مضمون و پیام مهم این شعر «اخلاص عمل برای خداوند» است که امام علی(ع) آن را به عنوان یکی از آموزه‌های اخلاقی خود برای پیروان حقیقی خویش به یادگار نهاده است.

در فعالیت‌های نوشتاری به اهداف ذیل توجه کنیم:

تمرین یکم

– شناخت بیشتر واژگان هم خانواده

– آشنایی بیشتر با حروف اصلی واژگان هم خانواده

تمرین دوم

– آشنایی بیشتر با معادل‌های واژگان در زبان فارسی و عربی

– تقویت مهارت در شناخت تشبیه و ارکان آن

– تقویت مهارت در شناخت یکی از فنون زیباشناختی کلام

تمرین سوم

– تقویت مهارت در شناخت هسته گروه اسمی

– تقویت مهارت در شناخت وابسته‌های پیشین و پسین گروه اسمی

– تجزیه گروه اسمی به اجزای سازنده آن

مثنوی مولوی: کتابی است منظوم سرودهٔ مولانا جلال‌الدین بلخی. محتویات مثنوی حکایت‌های مسلسل منظومی است که مولانا با بیان آنها نتایج دینی و عرفانی گرفته و حقایق معنوی را به زبان ساده و از راه تمثیل بیان کرده است و بسیاری از آیات قرآن و اخبار و احادیث را به سبک عرفا شرح می‌کند. مثنوی در ۲۶ هزار بیت و در شش دفتر به بحر «رمل» سروده شده است. تاریخ آغاز آن به درستی معلوم نیست، اما در سال ۶۶۰ (ه.ق) پایان یافته است.

واقعهٔ «خدا و انداختن خصم در روی امیرالمؤمنین» از دفتر اول مثنوی مولوی انتخاب شده است. مولوی این واقعه را در ۱۲۴ بیت سروده که در کتاب تنها بخشی از آن آمده است. حضرت علی (ع) به جوانمردی، شجاعت، علم، حلم و... مشهور است و این سخن دربارهٔ ایشان آمده است: «لا فتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار».

نام شمشیر حضرت علی (ع) ذوالفقار بود. این شمشیر را حضرت محمد (ص) به ایشان اعطا فرموده بودند. وجه تسمیهٔ این شمشیر در فرهنگ نفیسی چنین آمده است: در میان درازای این شمشیر حلقه‌هایی مانند مهره‌های پشت قرار داشت و به همین سبب «ذوالفقار» نامیده شده است.

از دیگر ابیات مشهور این حکایت، بیت زیر است: (اشاره به حدیث: ما رمیت اذ رمیت، ولكن الله رمی)

ما رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتُمْ در حَرَابِ   من چو تیغم، وان زنده آفتاب

إِنْ شَاءَ اللَّهُ

حکایت

کتاب «روح الارواح فی شرح اسماء الملک الفتح» که قبل از سال ۵۰۰ هجری تألیف شده، یکی از شیواترین، گیراترین و خواندنی‌ترین آثار کهن نثر فارسی است. این کتاب که قدیمی‌ترین اثر مستقل فارسی در شرح «اسماء حسنی» است، علاوه بر تفسیر و تأویل عرفانی آیات قرآنی، یکی از منابع موثق در خصوص احادیث قدسی و نبوی و اقوال مشایخ طریقت است. در این اثر، همچنین اشعار بسیاری از شاعران فارسی زبان و از جمله خود مؤلف آمده که از نظر تحقیق در تاریخ ادبیات فارسی حائز اهمیت است.

شهاب الدین احمد سمعانی، نویسنده کتاب، از عالمان و سخنوران خاندان بزرگ «سمعانی» است که در نیمه دوم قرن پنجم و نیمه اول قرن ششم هجری در خراسان می‌زیسته و در علوم فقهی و عرفان از بزرگان زمان خود بوده است.

بیان «ان شاء الله» در آغاز یا پایان هر قصد و نیت از شاخصه‌های فرهنگی مسلمانان است که همه چیز را تحت اراده خداوند بزرگ می‌دانند و با بیان این عبارت، انجام امر خود را در جهت خواست خداوند انتظار دارند و به ظاهر و موقعیت‌های مناسب شرایط برای تحقق امر خود بسنده نمی‌کنند. استفاده به جا و بهنگام این عبارت در هر امری، دقت گوینده آن را نسبت به احاطه قدرت خداوند بر همه امور و یاری خواستن از او در انجام مناسب کارها بیان می‌دارد.

اهداف آموزشی

- آشنایی با زمینه‌های انقلاب اسلامی و ادبیات حاکم بر آن
- آشنایی بیشتر با یکی از شیوه‌های بیانی (کنایه)
- آشنایی با سبک نوشتاری معاصر و توانایی به کار بردن آن در زندگی روزمره
- تقویت روخوانی و روان‌خوانی درس با لحن مناسب
- بهره‌گیری از زبان به عنوان محمل اندیشه
- توانایی مقایسه ادبیات انقلاب اسلامی با قبل از آن
- توانایی پاسخ‌گویی به خودارزیابی درس و فعالیت‌های گروهی
- علاقه‌مندی به نظام مقدس جمهوری اسلامی و توانایی بحث و گفت‌وگو در زمینه انقلاب اسلامی
- تقویت کار بست آموزه‌های محتوایی درس در مهارت‌های گفتاری، نوشتاری و رفتاری

روش‌های پیشنهادی تدریس

کارایی گروه، تدریس اعضای گروه، روشن‌سازی طرز تلقی
بارش مغزی، بحث گروهی و تلفیقی

درنگی در متن

درس دوازدهم (ادبیات انقلاب) از یک عنوان اصلی و یک عنوان فرعی که در راستای پیام و مضمون عنوان اصلی است؛ شکل گرفته است. جمله‌های این درس جمله‌های خبری هستند و در جهت آگاهی دادن به مخاطب نوجوان به کار رفته‌اند و با این ویژگی لازم است از لحن تعلیمی مناسب برای خوانش متن بهره گرفت.

عنوان بخش دوم درس، از نوع ترکیب‌های قابل توجه است: (ادبیات انقلاب، انقلاب ادبیات)؛ زیرا با جا به جا کردن یک ترکیب، دنیای معانی آنها نیز تغییر می‌کند. این نگاه به واژگان می‌تواند آموزه مناسبی برای نوعی دیگر نگرستن، به فراگیر باشد.

زبان متن، زبان فارسی نوشتاری ادب آموختگان است و آموزه‌هایی مانند: تحولات جامعه معاصر، نقش رهبری در جامعه، وحدت ملی، زبان و ادبیات و نقش آنها در بنیادهای جامعه و... را در خود دارد.

فعالیت‌های نوشتاری

در فعالیت‌های نوشتاری به هدف‌های زیر توجه کنیم:

تمرین یکم

– باز خوانی متن درس

– تقویت مهارت در شناخت ترکیب‌های وصفی و اضافی در متن

– شناخت بیشتر ترکیب اضافی و وصفی و تفاوت آنها

تمرین دوم

– شناخت بیشتر واژگان مفرد و جمع

– شناخت بیشتر جمع مکسر در زبان فارسی

– تقویت مهارت جمع بستن واژگان با نشانه‌های جمع فارسی

تمرین چهارم

– تقویت مهارت شناخت کنایه در متن

– شناخت بیشتر معانی ثانوی کنایه

آشنایی با منبع درس : این درس از کتاب «درآمدی بر ادبیات داستانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی» تألیف دکتر اکبری شیلدره، چاپ انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، انتخاب شده است. درس حاضر از فصل اول بخش سوم کتاب، یعنی از صفحه ۱۱۲ به بعد با اندکی تلخیص، به فراخور دانش‌آموزان دوره اول متوسطه تدوین شده است.

نویسنده سیر ادبیات داستانی ایران را در سه دوره تاریخی زیر بررسی می‌نماید :

۱- دوره نخست : از مشروطه تا سال ۱۳۰۰ شمسی

۲- دوره دوم : از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ شمسی

۳- دوره سوم : از سال ۱۳۵۷ شمسی آغاز انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۷۷ شمسی.

زبان و تفکر

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که ما چگونه می‌اندیشیم و برای بیان اندیشه‌های خود چگونه از زبان استفاده می‌کنیم. به بیان دیگر، رابطه فرایندهای ذهنی تفکر و فرایندهای ذهنی زبان چگونه است؟ آیا بدون زبان نیز تفکر کردن امکان پذیر است؟

از زمانی که افلاطون گفت : «تفکر حرف زدن روح با خودش است»، و تلویحاً گفت این هر دو یکی هستند، فلاسفه و روان‌شناسان درباره رابطه زبان و تفکر به بحث پرداخته‌اند. یکی از مشکلات دست و پاگیر در این میان این است که، همه احساس می‌کنیم، می‌دانیم تفکر چیست و این واژه به چه نوع فعالیت ذهنی اطلاق می‌شود، اما تعریف علمی آن، کار بسیار دشواری است. شاید تعریف تفکر همان قدر مشکل باشد که تعریف ذهن.

در اکثر کتاب‌های درسی روان‌شناسی امروز فصل یا مبحث خاصی به تفکر اختصاص داده شده است و معمولاً در مبحث حل مسئله از آن سخن به میان می‌آید. کسانی که معتقدند تفکر بدون زبان امکان دارد، استدلال می‌کنند اگر ماهیت تفکر از نوع حل مسئله باشد، در این صورت بسیاری از حیوانات دیگر نیز که فاقد زبان به معنای انسانی آن هستند، فکر می‌کنند. دلیل دیگری در تأیید اینکه مفاهیم می‌توانند بدون دخالت زبان شکل بگیرند، وجود کرولال‌هاست. کسانی که کر مادرزاد باشند، لال نیز خواهند بود. از آنجا که آنان گفتار اطرافیان خود را هیچ‌گاه نمی‌شنوند، زبان نیز در آنها شکل

نمی‌گیرد. با این همه، ما می‌بینیم که کر و لال‌ها - حتی آنهایی که از رفتن به مدارس خاص و یاد گرفتن زبان محروم بوده‌اند - دارای مفاهیم ذهنی هستند و آنها را به کمک اشاراتی که گاه فقط اطرافیان نزدیک آنها می‌فهمند، بیان می‌کنند؛ ولی این فقط یک طرف سکه است. بر فرض یک نوعی تفکر بدون زبان امکان داشته باشد، این بدان معنا نیست که در افراد سالم که زبانی را در کودکی به‌طور عادی فرا می‌گیرند، زبان و تفکر دو پدیده جداگانه و مستقل از یکدیگر باشند. زبان و تفکر در واقع آن چنان سخت به هم جوش می‌خورند که گاه ما یکی را با دیگری اشتباه می‌کنیم. به عنوان مثال، اغلب یکی از علائم بارز اسکیزوفرنی را در هم ریختن و آشفتن شدن نظام زبان می‌دانند، ولی آیا این نظام زبان است که در هم ریخته می‌شود، یا نظام منطقی تفکر؟ با توجه به سایر علائم اسکیزوفرنی باید گفت این، نظام منطقی تفکر است که در هم می‌ریزد و آنچه به صورت آشفتگی زبان مشاهده می‌شود، در واقع بازتاب آشفتگی تفکر است. در اغلب بیماران زبان پریش، گاهی عکس این حالت بروز می‌کند و نابسامان شدن سازمان زبان منجر به اختلالاتی در تفکر و شناخت بیمار می‌گردد. بسیاری از ما وقتی به محتوای اندیشه‌های خود به درستی واقف می‌شویم که آنها را روی کاغذ بیاوریم و مرور کنیم. این خود دلیل دیگری است که تفکر و زبان ما به هم جوش خورده‌اند. ما در اینجا نمی‌خواهیم چیزی را ثابت کنیم، منظور فقط جلب توجه به نوع مشکلاتی است که یافتن رابطه زبان و تفکر با آن رو به رو است.

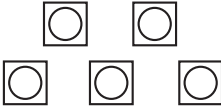
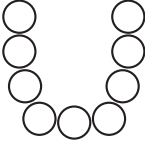

نمونه پیشنهادی طرح درس

مشخصات	طرح درس شماره:	دوره تحصیلی: متوسطه اول	ماده درسی: فارسی	مدت جلسه: ۷۰ دقیقه	تاریخ اجرا:
	تعداد دانش آموزان:	پایه تحصیلی: هشتم	موضوع درس: ادبیات انقلاب	نام دبیر:	نام آموزشگاه:
اهداف کلی	<p>۱- آشنایی با ادبیات انقلاب و تأثیر آن بر ادبیات داستانی در قالب درسی به نثر نوشتاری معاصر</p> <p>۲- شناخت ویژگی‌های ارزشی ادبیات انقلاب</p> <p>۳- آشنایی با زبان به عنوان محمل افکار و اندیشه گوینده یا نویسنده</p> <p>۴- آشنایی بیشتر با یکی از شیوه‌های ادای معنای واحد (کنایه)</p>				
هدف‌های جزئی	<p>دانش آموز باید:</p> <p>۱- درس را روخوانی و روان خوانی کند.</p> <p>۲- واژه‌های تازه درس را پیدا کند و معانی آنها را تشخیص دهد.</p> <p>۳- ویژگی‌های انقلاب اسلامی را بیان کند.</p> <p>۴- تأثیر انقلاب اسلامی را در ادبیات، به خصوص ادبیات داستانی توضیح دهد.</p> <p>۵- در مورد انقلاب مطلب بنویسد.</p> <p>۶- بتواند به خود ارزیابی‌ها پاسخ دهد.</p> <p>۷- از متن درس چند سؤال پیدا کند و پاسخ آنها را بدهد.</p> <p>۸- ویژگی‌های جمله‌های کنایی را بیان کند.</p> <p>۹- کنایه را در متن‌های مختلف تشخیص دهد.</p> <p>۱۰- فرق زبان و ادبیات را در عین درهم تنیدگی بداند و برای آنها مثال‌هایی بیاورد.</p> <p>۱۱- به ادبیات و نوشته‌های زیبای ادبی علاقه نشان دهد.</p> <p>۱۲- بتواند به تمرین‌های بخش فعالیت‌های نوشتاری پاسخ دهد.</p> <p>۱۳- به انقلاب اسلامی و آثار و نتایج آن علاقه‌مند شود.</p>				

❖ همکاران محترم می‌توانند براساس این نمونه، برای درس‌های دیگر نیز طرح درس مناسبی تهیه و تدوین نمایند.

<p>انقلاب اسلامی، تولدی دیگر، تاریخ معاصر، ویژگی‌های انقلاب، زبان، ادبیات، ادبیات داستانی، تأثیر انقلاب بر ادبیات داستانی، ایثار، استقلال، آزادی، شهادت، زبان محمل اندیشه و ...</p>	<p>مفاهیم و واژگان کلیدی</p>
---	-------------------------------------

<p>تلفیقی از روش‌های کارایی تیم، پرسش و پاسخ، سخنرانی، بارش مغزی و تدریس اعضای تیم و روشن سازی طرز تلقی و...</p>	<p>روش تدریس</p>
<p>هنگام اجرای روش تدریس بارش مغزی و سخنرانی، دانش آموزان به صورت U شکل می‌نشینند و در هنگام اجرای روش کارایی تیم با تدریس اعضای تیم، دانش آموزان به صورت گروه‌های چهار یا پنج نفری دور میز مشترک به صورت روبه‌رو می‌نشینند.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>تابلوی کلاس</p> <p>شکل گروهی</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>تابلوی کلاس</p> <p>شکل U</p> </div> </div>	<p>سازمان دهی و چینش</p>
<p>مطالب درس پیشین، خودارزیابی‌ها، نکات زبانی و ادبی، کار گروهی، مطالب قسمت نوشتن</p>	<p>اهداف</p>
<p>تابلو، ماژیک، کتاب «درآمدی بر ادبیات داستانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی»، تصاویری از انقلاب به صورت power point و...</p>	<p>وسایل</p>
<p>تقویت انرژی مثبت دانش‌آموزان از طریق فعالیت جمعی به صورت خواندن یکی از سرودهای انقلابی یا پخش سرود از طریق نوار صوتی، پرسش‌های مناسب از انقلاب، توجه به ایجاد ارتباط چشمی در بدو ورود به کلاس، پرسش از چند دانش‌آموز که دارای مشکلاتی بودند تا ارتباط عاطفی مطلوبی برقرار شود.</p> <p>— می‌توان یکی از موضوعات روزمره در ارتباط با انقلاب را رشته کلام قرار داد و در مورد آن صحبت کرد و نتیجه آن را به درس ربط داد.</p>	<p>ایجاد ارتباط و انگیزه‌سازی</p>
<p>۱- یک جمله یا عبارت کنایی را بیان کنید. ۲- جمله زیبایی در مورد ادبیات بنویسید. ۳- یک جمله زبانی بنویسید و سپس آن را به جمله ادبی تبدیل کنید. این پرسش‌ها برای تعیین نقطه آغاز تدریس و ارزشیابی از آموخته‌های پیشین مطرح می‌شود.</p>	<p>ارزشیابی ورودی</p>

ارزشیابی	ارزشیابی آغازین	آماده سازی	<p>طرح سؤال‌هایی در ارتباط با درس جدید برای آماده‌ساختن دانش‌آموزان برای پذیرش درس جدید؛ مثال:</p> <p>۱- چند مورد از دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران را بیان کنید.</p> <p>۲- انقلاب اسلامی ایران و ادبیات آن، چه ویژگی‌هایی دارد؟</p> <p>۳- مقصود از «ادبیات» چیست؟</p> <p>۴- با یادآوری انقلاب اسلامی چه واژه‌هایی در ذهن شما تداعی می‌شود؟ چند مورد نام ببرید.</p>
ارزشیابی	ارزشیابی تکمیلی یا تراکمی	پیش آزمون	<p>۱- با پیروزی انقلاب اسلامی هیچ واژه جدیدی وارد عرصه ادبیات ایران نشد. ص ☐ غ ☐</p> <p>۲- ادبیات بیان حال یک جامعه است. ص ☐ غ ☐</p> <p>۳- کدام گزینه از ویژگی‌های انقلاب اسلامی ایران است؟ الف) خدا محوری و دین‌باوری ☐ ب) رهبری بر پایه اصل ولایت فقیه ☐</p> <p>پ) حضور یکپارچه و همه‌جانبه مردم ☐ ت) تمام موارد ☐</p>
ارزشیابی	ارزشیابی تکمیلی یا تراکمی	پس آزمون	<p>همراه با ارائه مطالب جدید پرسش‌هایی طرح می‌شود که میزان یادگیری دانش‌آموزان را نشان دهد و همراه با آموزش و یادگیری، مشکلات آنان را برطرف نماید؛ از جمله:</p> <p>۱- انقلاب اسلامی در چه تاریخی و به دنبال چه رویدادی به پیروزی رسید؟</p> <p>۲- ویژگی‌های انقلاب اسلامی ایران چیست؟</p> <p>۳- انقلاب اسلامی ایران در عرصه ادبیات چه تأثیری داشت؟</p> <p>۴- چند تن از آزاداندیشانی که در راه صلاح و سعادت جامعه، جان خود را نثار کردند، نام ببرید.</p> <p>۵- «زبان معیار» را توضیح دهید.</p> <p>۶- انقلاب اسلامی ایران چگونه درهای تازه‌ای به روی مردم گشود؟</p> <p>۷- عبارت «ادبیات انقلاب آینه انقلاب است» را توضیح دهید.</p>
ارزشیابی	ارزشیابی تکمیلی یا تراکمی	پایانی	<p>۱- ویژگی‌های انقلاب اسلامی را که در این درس آمده است، توضیح دهید.</p> <p>۲- پیام این درس را در دو سطر بنویسید.</p> <p>۳- عبارت: «ادبیات انقلاب، انقلاب ادبیات» را توضیح دهید.</p> <p>۴- تأثیرات انقلاب در عرصه ادبیات را چگونه ارزیابی می‌کنید؟</p> <p>۵- واژه‌های ادبیات انقلاب از چه آیینی نشئت گرفته‌اند؟</p> <p>۶- «زبان فکر» یا «زبان، محمل ادبیات» را شرح دهید.</p>

ابتدا جمع بندی مطالب با استفاده از روش کارایی گروه

نخست به سؤال های زیر به صورت فردی پاسخ دهید. سپس در گروه خود، جواب ها را یکسان کنید، سپس نماینده هر گروه روی تخته کلاس و در جدول پاسخ نامه بنویسد.

۱- چرا نظام ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی از تاریخ محو شد؟ به خاطر:

الف) خفقان ب) استبداد پ) تباهی ت) تمام گزینه ها

۲- بهترین راه برای آشنایی با اندیشه های هر جامعه چیست؟

الف) مطالعه ادبیات آن جامعه ب) یادگیری زبان آن جامعه

پ) بهره گیری از تعلیم فرهنگی ت) توجه به عامل انسجام فرهنگی

۳- کدام گزینه در مورد زبان صحیح است؟

الف) ابزار پیدایش ادبیات است ب) پدیده ای زنده و زایا و نظام مند است

پ) وسیله ارتباطی بین مردم است ت) تمام گزینه ها

۴- در این درس نقش زبان کدام گزینه است؟

الف) وسیله ارتباط ب) نماینده فکر و فرهنگ پ) زبان ادبی ت) گزینه الف و ب

ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول	گروه سؤال
						۱
						۲
						۳
						۴

فردی:

۱- پاسخ خودارزیابی درس را بعد از تأمل کافی بیان کنید. (تمرینی - خلافتی)

۲- پاسخ تمرین های فعالیت های نوشتاری را در جاهای مشخص شده بنویسید. (تمرینی)

۳- درس یازدهم (شیر حق) را بخوانید و ارتباط آن را با این درس بیان کنید. (آماده سازی)

گروهی:

گفت و گوی ۱ را گروه های ۱ و ۲ و ۳ و گفت و گوی ۲ را گروه های ۴ و ۵ و ۶ برای جلسه

آینده آماده کنند. (خلافتی، بسطی - گسترشی)

عمومی: با توجه به محیط زندگی خود و دیگران با نوشته ها و کتاب های پس از انقلاب، آثار

تأثیر انقلاب در ادبیات معاصر را بیان کنید. (خلافتی)

فعالیت‌های دانش‌آموزان	فعالیت‌های معلم
	<p>– معلم به وسیلهٔ مهارت‌های غیرکلامی با دانش‌آموزان ارتباط برقرار و ایجاد انگیزه می‌کند و از مطالب سال‌های گذشته می‌پرسد.</p> <p>– معلم بچه‌ها را گروه‌بندی می‌کند.</p> <p>– معلم به روش کارایی تیم منطبق با مراحل زیر، تدریس را شروع می‌کند:</p> <p>۱– گروه‌بندی تصادفی (۲ دقیقه)</p> <p>۲– تعیین تکلیف برای هر عضو گروه (خواندن متن درس) (۱۵ دقیقه)</p> <p>۳– دادن سؤال به هر عضو و ارائهٔ پاسخ به صورت فردی توسط هر عضو گروه (۵ دقیقه)</p> <p>نکته: سؤالات، باید چهارگزینه‌ای، کامل‌کردنی، جورکردنی، صحیح و غلط، بلی و خیر باشند.</p> <p>۴– دادن پاسخ گروهی: پاسخ‌های فردی در گروه مطرح می‌شوند تا به پاسخ‌های مشترک برسند. (۵ دقیقه)</p> <p>۵– دادن پاسخ‌نامه و نمره‌گذاری فردی و گروهی (۵ دقیقه)</p> <p>۶– کشیدن جدول: معلم جدولی طراحی و نمرات گروهی و فردی را مقایسه می‌کند. (۸ دقیقه)</p> <p>۷– تفسیر نمرات: اگر نمرهٔ گروهی از نمرهٔ فردی بیشتر باشد افراد آن گروه به صورت گروهی خوب کار می‌کنند. اگر نمرهٔ فردی و گروهی مساوی باشد، (گروه خنثی)، گروه‌بندی تأثیر ندارد و بایستی بعضی از اعضای گروه جابه‌جا شوند. اگر نمرهٔ گروهی از نمرهٔ فردی پایین‌تر باشد، به صورت گروهی نمی‌توانند کار کنند و باید بعضی از اعضای گروه با گروه خنثی جابه‌جا شوند. (۵ دقیقه)</p> <p>۸– نقد کار گروهی: اعضای گروه، عملکرد و یادگیری خود را مرور می‌کنند و به این نتیجه می‌رسند که چگونه ممکن است در جلسات بعدی عملکرد فردی و گروهی خود را بهبود بخشند. (۱۵ دقیقه)</p> <p>۹– ارزیابی پیشرفت تحصیلی: معلم آزمون دیگری به عمل می‌آورد. این آزمون سطح پیشرفت و آمادگی دانش‌آموزان را برای یادگیری درس‌های بعدی نشان می‌دهد. (۱۰ دقیقه)</p> <p>– دبیر مربوطه، فعالیت‌های تکمیلی را ارائه می‌کند.</p>

سنجش و ارزشیابی

- نوع سؤالات درس باید ادراکی باشد و به توانایی درک و تحلیل متن کمک کند. علاوه بر سؤالات داده شده، می‌توانیم سؤالات زیر را هم مدنظر قرار دهیم :
- ۱– آنچه در مورد انقلاب اسلامی، از این درس دریافتید در دو سطر توضیح دهید.
  - ۲– زبان و ادبیات فارسی چه تأثیری در گسترش انقلاب اسلامی دارد؟
  - ۳– عبارت : «ادبیات انقلاب، انقلاب ادبیات» را توضیح دهید.
  - ۴– قسمت دوم درس را بخوانید و زمینه فکری نویسنده را در دو سطر بازگو کنید.